

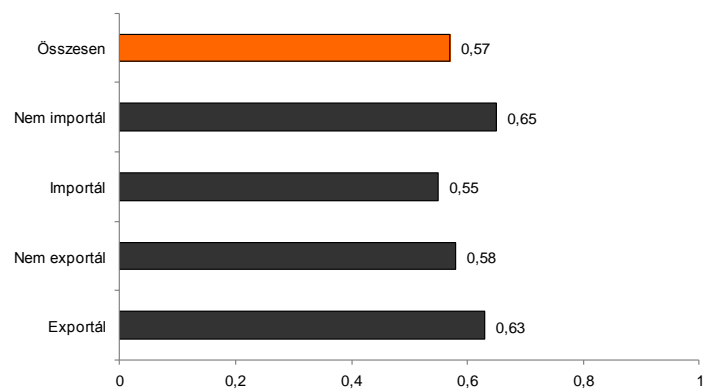
Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara megbízásából 2013-ban kérdőíves felmérést készített az Európai Unió és az USA közötti tervezett szabadkereskedelmi egyezmény megítéléséről. A kutatás a magyarországi vállalatoknak a szabadkereskedelmi egyezményről kialakított véleményét mérte fel. Az egyezmény egy kétoldalú kereskedelmi megállapodás, amely az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok között jönne létre, hogy a meglévő kereskedelmi akadályokat lebontsák, a különböző technikai, műszaki, jogi szabályozásokat egymással harmonizálják. A felmérés során 242 cég online töltötte ki a kérdőívet, 231 céget pedig az MKIK GVI által megbízott adatfelvevő munkatársak kerestek fel telefonon. Így összesen 473 vállalat került a mintába.

Jelen elemzésben arra fókuszáltunk, hogy hogyan tér el az importtevékenységet és/vagy exporttevékenységet folytató, illetve az USA-val bármilyen kapcsolatot létesítő vagy nem létesítő vállalatok véleménye a szabadkereskedelmi egyezménnyel kapcsolatban. Az eredmények szerint a tervezett szabadkereskedelmi egyezmény a vállalatok viszonylag széles körében ismert: a megkérdezettek 57%-a már hallott róla. A vállalatok szerint az egyezmény megvalósulása esetén annak hatásai inkább a releváns ágazati környezetben jelennének meg, mint a saját vállalkozásuk esetében érvényesülnének. Mind az ágazati, mind a saját vállalati környezetben a cégek többsége nem számol azzal, hogy egy ilyen egyezmény akár pozitív, akár negatív hatást gyakorolna. Az amerikai érdekeltségű vállalatoknál mind az ágazati, mind a saját vállalati környezet esetében a pozitív várakozások dominálnak, ebben a csoportban kevesebb a bizonytalanok, a hatást nem feltételezők és a negatív következményekkel számolók száma. Az utóbbi eredmények azonban az alacsony esetszám miatt nem általánosíthatók, fenntartással kezelendők.

Az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok közötti szabadkereskedelmi tárgyalásokról a válaszolók 57 százaléka már hallott, tehát elmondható, hogy a vállalatvezetők többsége már rendelkezik valamilyen információval az egyezményről. Az exportálók körében ismertebb a tárgyalássorozat, mint az importálók körében. Míg utóbbiak 55%-ának a kérdés témája nem volt újdonság, addig az exportálók között 8 százalékponttal többen hallottak az egyezmény tervezetéről, azaz 151 céghez már eljutott ez az információ és a 239 exportáló vállalatból mindössze 88-an nem értesültek még erről a tervezetről. Az export- vagy importtevékenységet nem folytatók között ez az arány felcserélődik, a nem importálók hallottak nagyobb arányban az egyezményről. Bár az exporttevékenységet nem folytatók között is többségben vannak azok, akik már hallottak az egyezményről: 58%-uk válaszolt úgy, hogy a téma nem ismeretlen számára. Arányaiban azonban nagyobb a jól informáltak száma az importtevékenységet nem folytatók között: 65%-uk már hallott, és 35%-uk még nem hallott a tárgyalásokról.

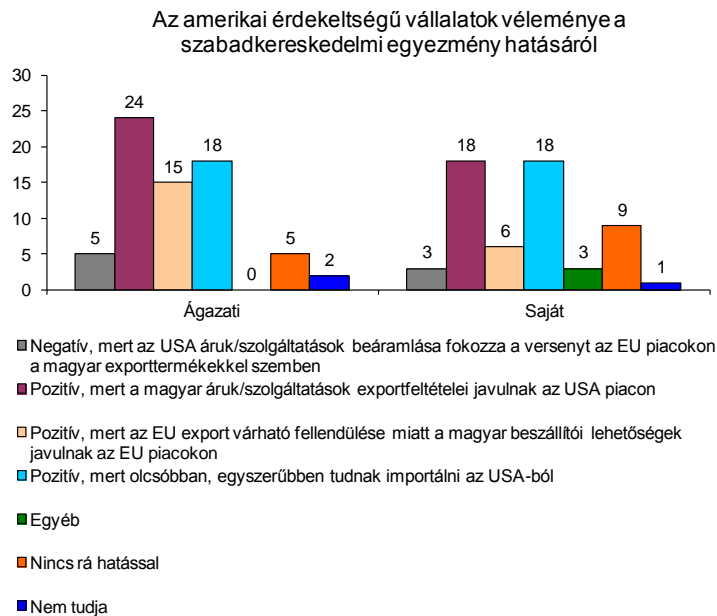
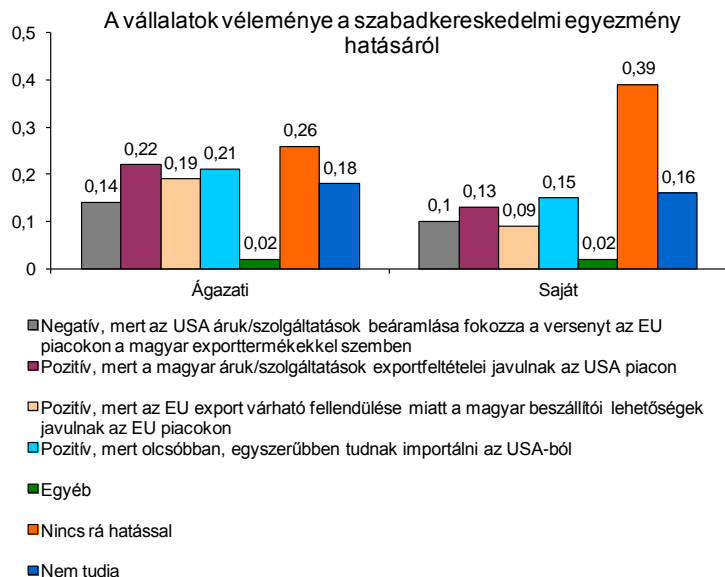
Általában véve elmondhatjuk, hogy a vállalatvezetők többsége szerint sem a számára releváns ágazatban, sem magára a vállalatra nézve nem lesz különösebb hatása a szabadkereskedelmi egyezménynek. Azonban azok szerint, akik feltételeznek valamilyen hatást, a szabadkereskedelmi egyezménynek inkább a pozitív hatásai fognak érvényesülni. Azok aránya, akik nem tudják megmondani, hogy milyen hatása lenne az egyezménynek, az ágazati környezetre vonatkozóan 18%, a saját vállalat esetében pedig 16%. A vállalkozók szerint, ha a tárgyalássorozat sikeres lesz és

A szabadkereskedelmi egyezmény ismertsége

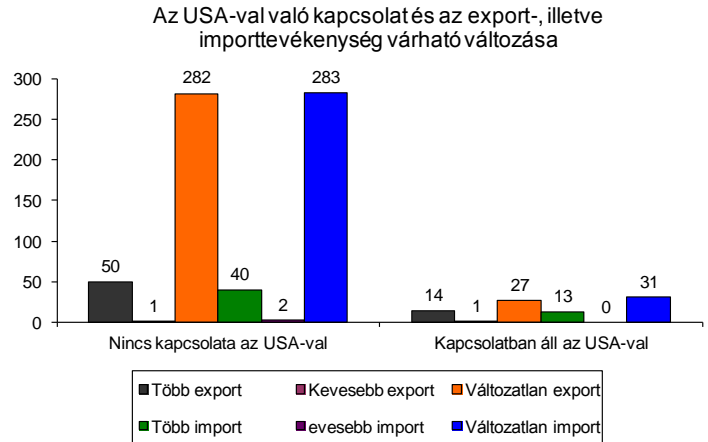
megvalósul a szabadkereskedelmi egyezmény, akkor annak inkább az ágazati környezetre lesz hatása. Jól mutatja ezt, hogy 39%-uk semmilyen hatással nem számol a saját vállalkozásuk tekintetében. Ez az arány a releváns ágazatra nézve 26%. Az ágazati környezet tekintetében a vállalatok 22%-a szerint az egyezmény várhatóan javítani fogja a magyar áruk és szolgáltatások exportfeltételeit az amerikai piacokon. 21%-uk szerint a pozitív hatások abban nyilvánulnának meg, hogy az USA-ból történő import olcsóbb és egyszerűbb lenne. 19%-uk szerint a magyar beszállítói lehetőségek javulására lehet számítani az uniós piacokon amiatt, hogy az EU exportja várhatóan fellendül majd az egyezmény hatására. A vállalatvezetők 14%-a szerint az egyezmény miatt az amerikai termékek és szolgáltatások beáramlása fokozódna az egyezmény megvalósulása esetén, így a magyar exporttermékeknek fokozott piaci versenyhelyzetben kellene érvényesülniük, ami egyértelműen negatív hatással lenne a releváns ágazatra. A saját vállalat helyzetére vonatkozóan mind a pozitív, mind a negatív várható hatások kisebb hangsúlyt kapnak, mivel magas a változatlanságot feltételezők aránya. Ezen kívül a negatív várakozások arányaiban hangsúlyosabbak a saját vállalatra nézve. Amíg a vállalatvezetők 10%-a a verseny fokozódását feltételezi, addig mindössze 9%-uk szerint javulnának saját vállalatának beszállítói lehetőségei az EU-s piacokon. A saját vállalatokról többen feltételezik azt, hogy egyszerűbben és olcsóbban fognak tudni importálni az amerikai piacokról, mint azt, hogy a magyar áruk és szolgáltatások exportfeltételei javulni fognak az USA-ban. Míg az ágazati környezetükre 21%-uk gondolja, hogy egyszerűbb lesz az amerikai import és 22%-uk, hogy az exportfeltételek javulnak, ezzel szemben a saját környezet esetében arányaiban többen számítanak az import egyszerűsödésére (15%), mint az exportfeltételek javulására (13%).

A mintában igen kevesen vannak az olyan cégek, amelyek amerikai kapcsolatokkal rendelkeznek: 47 cég áll közvetlen kereskedelmi kapcsolatban az Egyesült Államokkal, legyen szó importról vagy exportról. A kis elemszám ellenére érdemesnek tartjuk ezt a csoportosítást, tekintve, hogy az amerikai külkereskedelemben érintettek jellemző a szélesebb körű informáltság és a pozitívabb vélemény az egyezményt tekintve. Fontos kihangsúlyozni, hogy a felvétel jellegzetességei miatt fenntartásokkal kell kezelni az amerikai érdekeltséggel rendelkező cégekről kapott eredményeket, és azokat semmiképp sem lehet általánosítani. Az USA-val kereskedelmi kapcsolatban lévő vállalatok véleménye a lehetséges szerződéssel kapcsolatban valamivel kifinomultabb, mint a többi vállalat véleménye. Kiseb azoknak a száma, akik úgy érzik, hogy egy ilyen egyezménynek nincs különösebb hatása a vállalatukra, vagy pedig nem tudják pontosan, hogy milyen változásokkal kell kalkulálniuk. Általában többen adtak konkrét válaszokat, főleg a pozitív hatásokat hangsúlyozták erősebben. Ez egyfelől mélyebb ismeretekre, részletesebb információkra, vagy akár már meglévő tapasztalatokra is utalhat. Egyúttal figyelembe kell vennünk, hogy az érdekeltségeik miatt

elfogultabbak is lehetnek ezzel a szerződéssel kapcsolatban. Ebben a vállalati körben mind az ágazati környezet, mind a saját vállalat jövője szempontjából a pozitív várakozások dominálnak. A saját vállalkozásra nézve az USA-ból történő importálás egyszerűsödésére és a magyar termékek exportfeltételeinek javulására egyaránt 16-16 amerikai érdekelttségű cég számít. Az uniós beszállítói lehetőségek javulását jóval kevesebben, mindössze hatan feltételezik. Az ágazati környezetnél az exportfeltételek javulását 24-en, a kereskedelem egyszerűsödését és olcsóbbá válását 16-an, míg a beszállítói lehetőségek javulását 15-en vélik reális változásnak a szabadkereskedelmi egyezmény megkötése esetén. A releváns ágazatra nézve öt, a saját vállalkozás esetén pedig csak három vállalkozó feltételezi a fokozódó piaci környezet következtében megvalósuló negatív hatásokat. Az amerikai kapcsolatokkal rendelkező csoportban kevesebben vannak azok a vállalatok is, amelyek nem várnak semmilyen hatást, és akik nem tudják, hogy mivel számoljanak.

A legtöbben azt feltételezik, hogy a cég nem fog se többet, se kevesebbet importálni vagy exportálni, legyen szó amerikai érdekelttségű, vagy az USA-val nem kereskedő vállalatról. Mérsékelt azoknak a vállalatoknak az aránya is, amelyek a kereskedelem élénkülésére számítanak az egyezmény megkötése esetén. Az USA-val közvetlenül kereskedő vállalatok között 13-an, míg az amerikai piacokban nem érdekelt vállalatok közül 40-en számítanak az import növekedésére. Az export esetében ezek a számok rendre a következők: 14 és 50. Mind az import, mind az export esetén elenyésző azon vállalatok száma, amelyek ettől a szerződéstől azt várják, hogy hatására csökkeni fog a kereskedelem volumene.

Makrogazdasági tendenciák: Az Ifo előrejelzései a 2013-2014-es időszakra

Az alábbiakban a német Ifo konjunktúrakutató intézet 2013-2014-re vonatkozó előrejelzéseit mutatjuk be. Az intézet kutatói arra következtetnek az Ifo üzletkörnyezet-indexének növekvő tendenciájából, hogy a gazdasági növekedés üteme gyorsulhat 2014-ben. A szakértők szerint mind a világ, mind a hazai (németországi) gazdasági körülmények javultak, de a hazai befektetőket érintő bizonytalanság nem csökkent jelentősen. A magánháztartások jövedelmére vonatkozó kilátások pozitív képet mutatnak, ami a hazai gazdaság bővülésével társul a várakozások szerint. Az Ifo konjunktúrakutató intézet előrejelzése szerint a német GDP várhatóan 1,9%-al fog növekedni 2014-ben, 0,8% és 3,0% közötti bizonytalansági tartománnyal.

Világgazdasági helyzet

Az Ifo intézet megfigyelései alapján gyorsult a világgazdaság bővülése 2013 elejéhez képest. Négy év után először ismét az iparosodott országok jelentik a világgazdasági növekedés motorját. Az USA-ban és Nagy-Britanniában folytatódott a privát adósságállomány csökkenése, ami serkentő hatású expanzív monetáris politikával társult.

Eközben a fejlődő országok körében sokkal gyengébb gazdasági teljesítményt figyelhetünk meg, ami elsősorban a külföldi tőke kiáramlásának tulajdonítható. Az Ifo szakértői úgy gondolják, hogy a lazább fiskális politika és az EU értékpapír-piaci programja (OMT) segítette az eurózónának kilábalnia a több mint egy éve tartó recesszióból. A monetáris unió gazdasága még mindig sérülékeny állapotban van, elsősorban a jelentős magán adósságállomány miatt. A szakemberek úgy gondolják, hogy a probléma gyökere a versenyképesség hiányában keresendő, amit azonban nehéz javítani a rövid és hosszú távú célok ütközése következtében.

Feltételezések

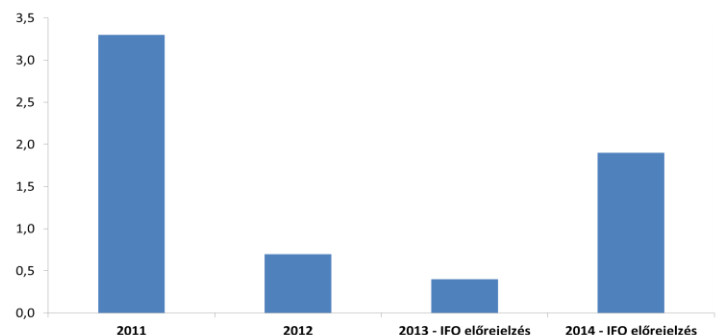
Az előrejelzések annak a feltevésnek a figyelembevételével készültek, hogy az eurózónát érintő pénzügyi válság nem eszkalálódik tovább és a megkezdett strukturális átalakítások a tervezett ütemben folytatódnak. Bár az OMT program és az EKB hitel gazdaságserkentő hatású sok országban, a csökkenő finanszírozási költségek csökkentették az országokra nehezedő reformnyomást. Az előrejelzések azt feltételezik, hogy átlagosan nincs hosszú távú defláció, valamint nem számolnak árbuborékok kialakulásával sem.

Világgazdasági kilátások

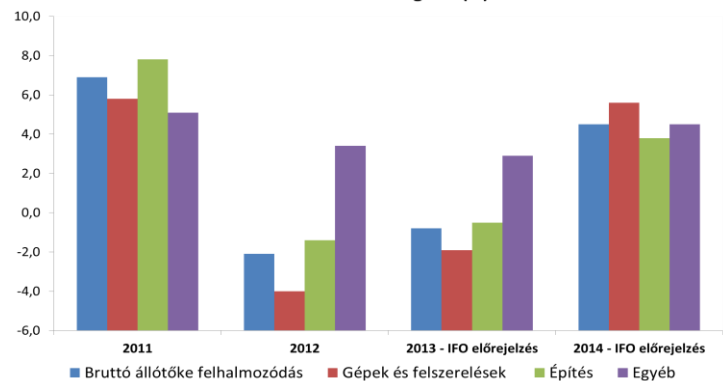
Az Ifo kutatóintézet a világgazdaság megnövekedett ütemű bővülését várja, aminek középpontjában a fejlett gazdaságok állnak. Ennek elsődleges okai az expanzív monetáris politika, a lazább fiskális politika és a magánháztartások eszközösszetételének javulása.

Annak ellenére, hogy az euróövezet sok országa még mindig komoly problémákkal küzd, a lassú gazdasági

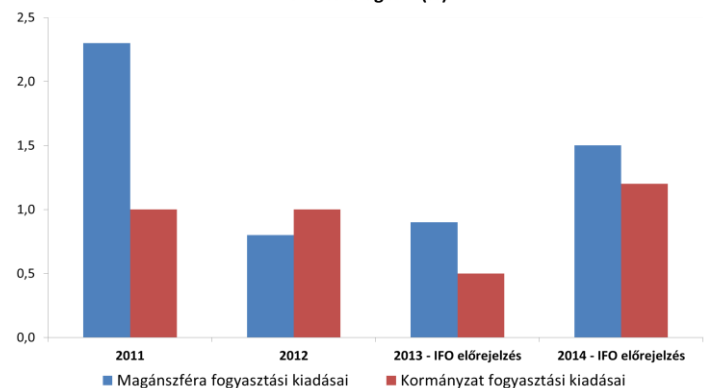
Ifo előrejelzés: Bruttó hazai termék (GDP) Németországban

Ifo előrejelzés: bruttó állóteke felhalmozás növekedési üteme Németországban (%)

Ifo előrejelzés: fogyasztási kiadások növekedési üteme Németországban (%)

fellendülés várhatóan tovább folytatódik. Ez a folyamat elsősorban az importvolumen csökkenésének, és a hazai gazdaságokra gyakorolt serkentő hatásának köszönhető. Az Ifo szakértői magas adósság- és munkanélküliségi szintekre számítanak, ami a hazai kereslet csökkenésével párosul a válság sújtotta országokban. Bár a lazább fiskális politika rövid távon növeli a hazai keresletet, hosszú távon megnehezíti a versenyképességet.

Az euróövezet összesített GDP-je az Ifo szerint várhatóan 0,5%-kal csökken 2013-ban és 0,7%-kal emelkedik 2014-ben. A növekedés fő forrásainak a stabil gazdaságok várhatók, mint például Ausztria vagy Németország, eközben a válság által sújtott országokban csak marginális növekedés, vagy további visszaesés várható. Szakértők szerint a munkanélküliségi ráta 12,2%-on marad és az alulfoglalkoztatottság következtében az infláció 2013-ban 1,4%-ra, 2014-ben várhatóan 1,1%-ra esik vissza.

A német gazdasági helyzet

Az európai hitelválságból felépülve a német gazdasági helyzet jelentősen javult a nyári hónapok alatt. A jó jövedelmi és finanszírozási kilátásoknak köszönhetően jelentősen javult mind a vállalati, mind a fogyasztói bizalom Németországban. Ez pozitív hatással volt a hazai fogyasztásra és a beruházásokra is, különös tekintettel a tárgyi, illetve építkezési beruházásokra.

Az Ifo szakértői szerint a munkakereslet magas szinten maradt, ami a munkaórák számának átlagos növekedésével járt együtt. Annak ellenére, hogy a vállalatok továbbra is növelnék a foglalkoztatottak számát, az egész 2013-as évet tekintve a foglalkoztatottság visszaesett. Ennek egyik fontos oka a válság sújtotta országokból Németországba áramló munkaerő. A nyári hónapokban megfigyelhető bérszintnövekedés megállt, valamint a 2012/2013 telén megnövekedett munkaerőköltségek enyhén csökkentek.

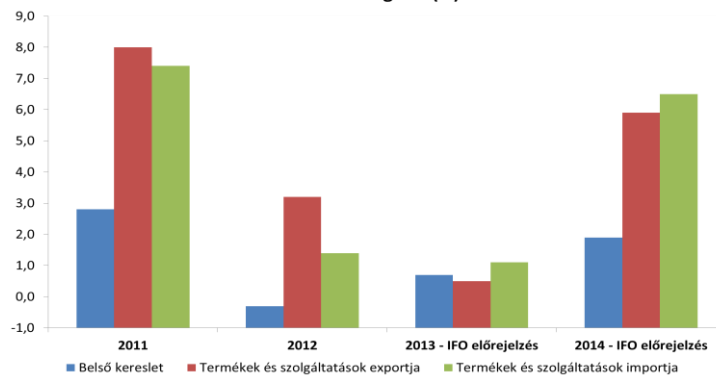
Német gazdasági kilátások

Az Ifo intézet várakozásai szerint a németországi termelés 2013 utolsó negyedévében 0,3%-kal nőtt és előreláthatólag 0,5%-ra gyorsul 2014 első negyedévében.

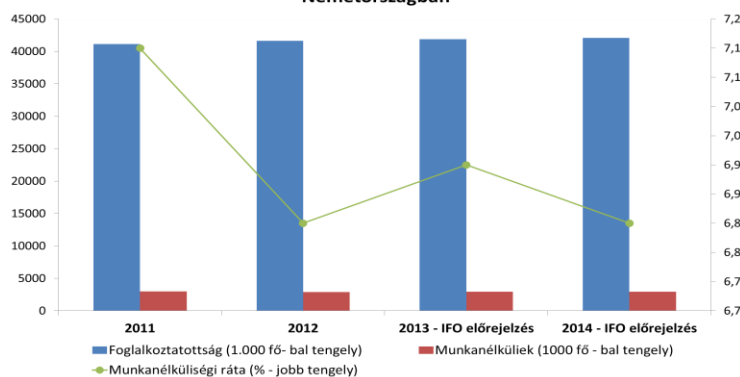
Az Ifo elemzői szerint a hazai fogyasztásra serkentő hatással lesz a pozitív jövedelmi trend, valamint az építkezési beruházások bővülése várható. A kedvező finanszírozási lehetőségek következtében a kapacitáskihasználtság és az eszközállományba történő befektetés bővülése várható. A világkereslet növekedése ellenére a német export versenyképességének enyhe visszaesésére számítanak a szakértők a fő kereskedelmi partnerekkel szemben. Ez elsősorban az euróövezet gyenge keresletének köszönhető. Nem várható GDP-növekedés a külkereskedelemből.

Az Ifo elemzői a 2013-as évben 0,4%-os GDP-növekedést jeleznek előre az előző évhez képest, valamint 2014-re a

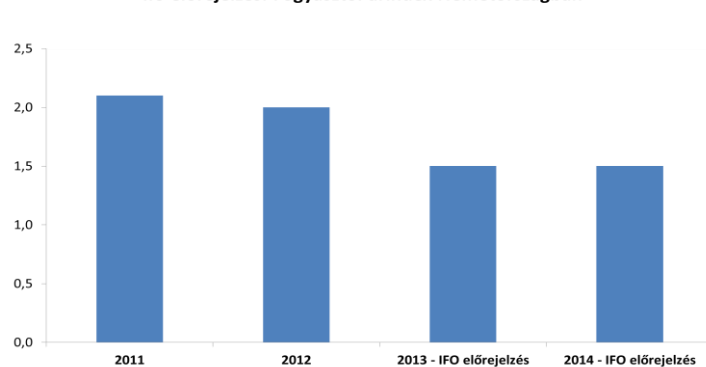
Ifo előrejelzés: belső és külső kereslet növekedési üteme Németországban (%)

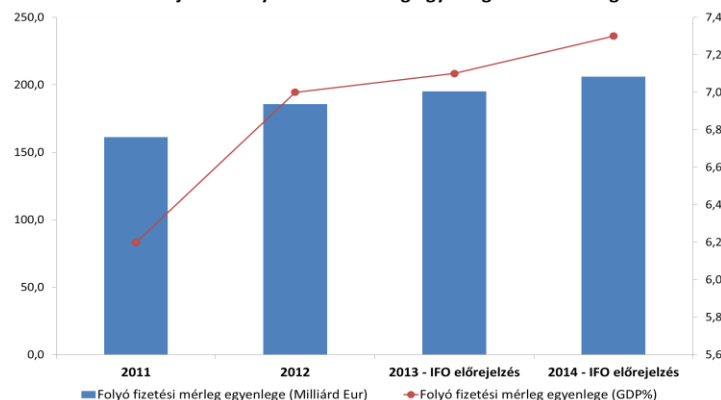
Ifo előrejelzés: Foglalkoztatottság és munkanélküliség Németországban

Ifo előrejelzés: Fogyasztói árindex Németországban

Ifo előrejelzés: Folyó fizetési mérleg egyenlege Németországban

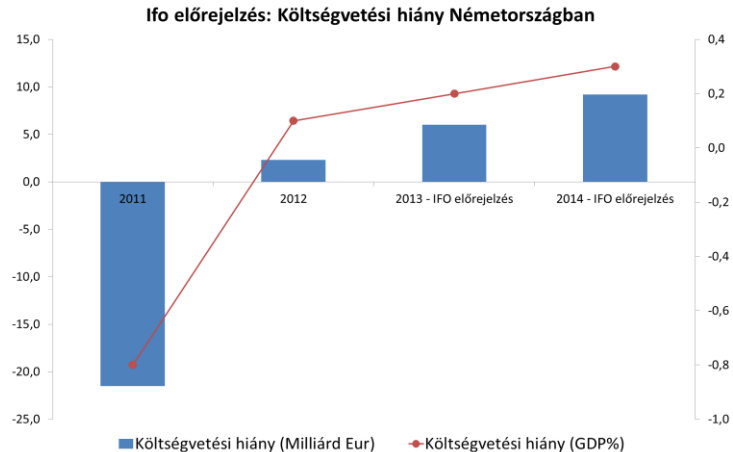

növekedés gyorsulását várják 1,9%-os ütemmel. Ez a predikció nem változott a nyári jelentés óta.

A szakértők a foglalkoztatottsági mutatók enyhe emelkedését várják a 2014-ben várható bővülő termelés következtében. A hazai foglalkoztatottak száma 2013-ban várhatóan 230 000 fővel emelkedik. Különböző munkapiaci szektorokban munkaerőhiány kezd kialakulni, ez elsősorban a szakképzett munkaerőt érinti. Az Ifo előrejelzése szerint a munkanélküliségi ráta csökkenése várható 6,9%-ról 6,8%-ra, mivel az új minimálbér által kifejtett megszorító hatások 2014-ben várhatóan még nem érvényesülnek.

Az Ifo intézet várakozásai alapján az inflációs szint alacsony marad, ami nagy részben a csökkenő energiaáraknak köszönhető. Az elemzők az árfolyamszint 1,5%-os emelkedését prognosztizálják 2013-ra és 2014-re is. A német költségvetési többlet előreláthatólag 0,2%-os lesz 2013-ban, ami a német államadósságot jelentősen, 81,2%-ról körülbelül 75%-ra csökkentheti.

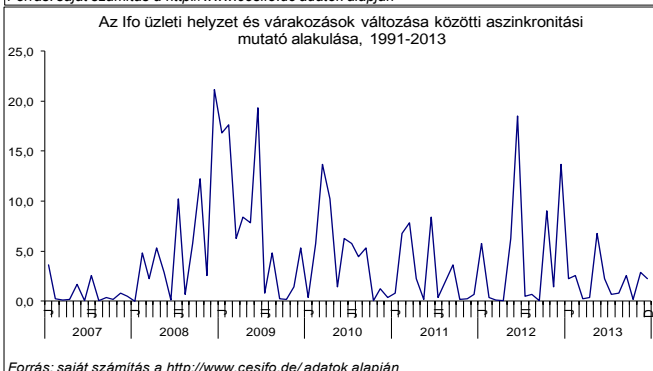
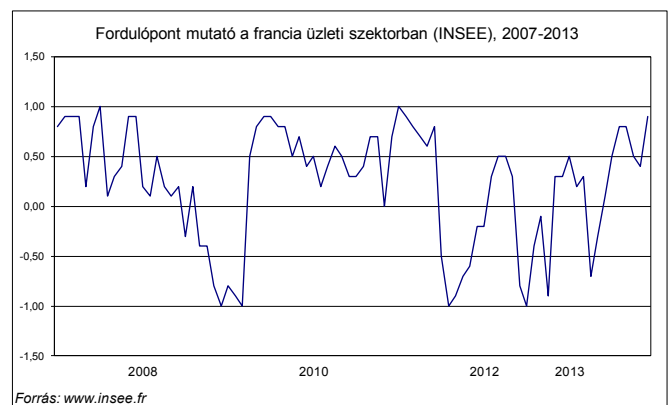
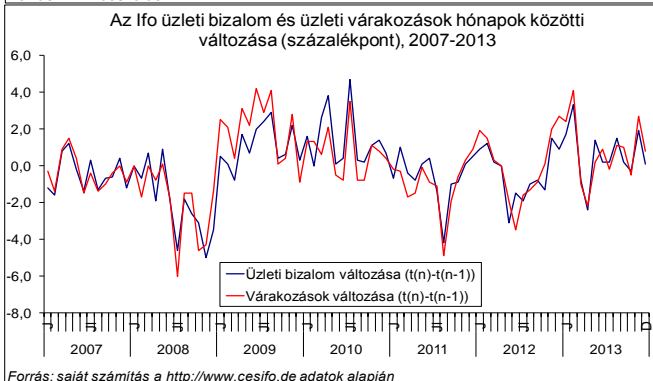
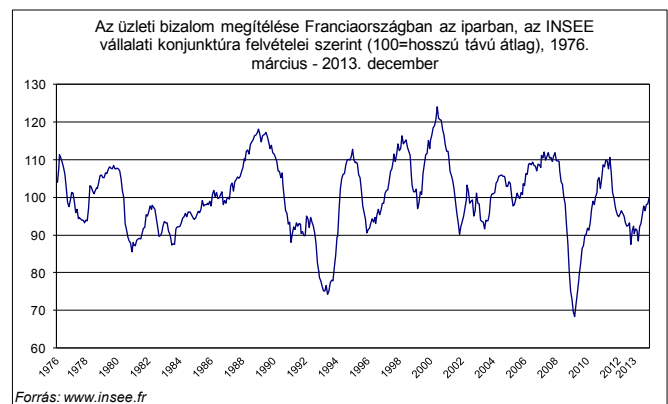
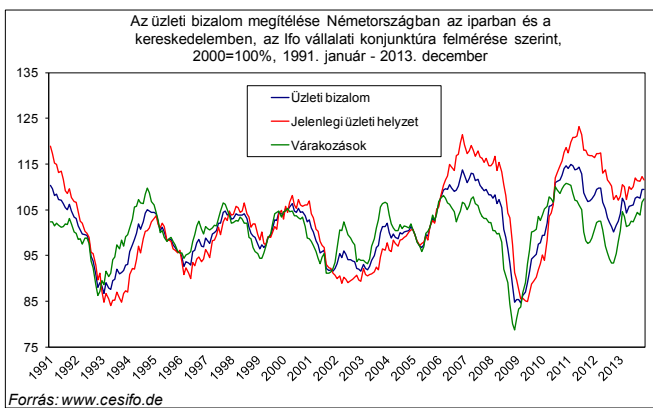
Forrás: Ifo (<http://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Forecasts/Ifo-Economic-Forecast/Archiv/ifo-Prognose-17-12-2013.html>)

Nemzetközi tendenciák

A müncheni Ifo gazdaságkutató intézet német iparra és kereskedelemre vonatkozó bizalmi indexe 2013 decemberében ismét növekedett. A jelenlegi üzleti helyzettel való elégedettség kissé visszaesett, a következő fél évre vonatkozó várakozások jóval optimistább szintre emelkedtek, mint a megelőző hónapban. Az üzleti helyzet és a várakozások alakulása közötti rést mérő, a GVI által számított aszinkronitási index értéke kissé csökkent decemberben, tehát az üzleti bizalmi indexet kisebb mértékű bizonytalanság jellemzi, mint a megelőző hónapban. Az Ifo szakértői úgy látják, a német gazdaság továbbra is nagyon jól teljesít. (Forrás: Ifo, <http://www.cesifo-group.de>)

A francia statisztikai hivatal (INSEE) felmérése alapján a decemberben megkérdezett vállalatvezetők véleménye szerint a francia ipari konjunktúra helyzete javult. Az INSEE üzleti bizalmi indexe két ponttal nőtt, újra elérve hosszú távú átlagos értékét, melyre nem volt példa 2011 szeptembere óta. A gazdasági fordulóponthoz mutatója növekedett és továbbra is a kedvező konjunktúrális helyzetet jelző zónában van. A vállalatvezetők egyéni üzletmenetre vonatkozó prognózisának egyenlegmutatója nőtt és elérte átlagos értékét. Az általános kilátásokat jellemző index – mely a válaszadók ipari aktivitásra vonatkozó véleményét összegezve tükrözi – decemberben újfent növekedést mutatott, és hosszú távú átlagos értékéhez közeli szintre került. (Forrás: INSEE, <http://www.insee.fr>)

Írták: Makó Ágnes (elemző, GVI)
Fóra Gyula (gyakornok, GVI)
Nagy Szidónia (gyakornok, GVI)
Kompaktor Emília
Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az
alábbiak szerint hivatkozzon:
MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,
2014 / január, Budapest,